

OPSPORING VERZOCHT

Aziatische boktorren

Aziatische boktorren kunnen veel schade toebrengen aan loofhout. Deze boktorren (fam. *Cerambycidae*) hebben een voorkeur voor levende bomen. Doordat de larven talloze boorgangen veroorzaken, kan een aantasting de bomen doen afsterven. Er zijn in de afgelopen jaren door de Plantenziektenkundige Dienst meerdere vondsten gedaan van twee soorten kevers in verpakingshout, bonsai- en esdoornboompjes.

OPMARS QUARANTAINE-ORGANISMEN

In 2003 en 2004 is de aziatische boktor *Anoplophora chinensis* Förster op verschillende plaatsen in Nederland gesignaleerd. Recentelijk heeft deze soort zich in Frankrijk en Italië gevestigd. In een aantal Europese landen (Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland) heeft ook *Anoplophora glabripennis* Motschulsky, een soort die erg lijkt op *A. chinensis*, zich weten te vestigen. In Noord-Amerika is al langer sprake van vestiging van beide soorten. Via intensieve opsporingen worden daar aantastingen uitgeroeid. Rondom Chicago en New York zijn inmiddels meer dan 8.000 aangetaste bomen gekapt en vernietigd. In 2004 zijn rondom Toronto 17.000 bomen geveld en versnipperd. Gezien het risico voor de Europese natuur en de bomenbouw zijn deze twee organismen door de Europese Unie als quarantaine-organismen aangeduid. De recente vondsten in Nederland zijn zeer waarschijnlijk terug te voeren op eitjes of larven, meegekomen met geïmporteerde boompjes en in verpakingshout.

OORSPRONG

De naam 'Aziatische' boktor (Asian long-horned beetle) geeft het gebied van oorsprong al aan. China, Japan, Korea en Taiwan zijn de gebieden waar deze boktorren een plaag vormen op vele loofboomsoorten. Van daaruit heeft de verspreiding plaatsgevonden naar Noord-Amerika en Europa, vooral via verpakingshout. De twee *Anoplophora*-soorten zijn polyfaag op een groot aantal houtige gewassen. Beide soorten zijn vermeld van tenminste 70 soorten bomen die behoren tot 20 families. De voornaamste waardplanten zijn: appel, berk, citrus, eik, es, esdoorn, iep, kers, moerbeï, peer, plataan, populier, pruim, robinia, roos en wilg.

LEVENS CYCLUS

Na de paring legt het vrouwtje haar eieren onder de schors. Gedurende de maand dat ze leeft, legt ze 30 tot 80 eieren. Zij knaagt hiervoor een ovale snede in de schors van primair gezonde bomen met minstens een stamdoorsnede van 5 cm.

Larven uit eieren die in de periode van juni tot augustus zijn afgezet, kunnen het jaar erop volwassen zijn. Worden de eieren in september of oktober afgezet, dan duurt de larvale ontwikkeling 2 jaar of langer. Na ongeveer 1 tot 2 weken komen de eieren uit. De larven knagen een gang, net onder de bast (cambium en floem). Vervolgens, als het weer kouder wordt en naarmate de larven groeien, boren ze zich dieper in het hout (xyleem). Door het onderbreken van de sapstroom wordt de boom flink beschadigd. Bij een grootte van maximaal 5 cm verpoppen de larven zich in april/mei in een cocon van houtdeeltjes. Dat doen ze in een popkamer in een nieuwe boorgang, net onder de bast. De totale ontwikkelingsduur van ei tot kever is afhankelijk van de temperatuur: hoe lager de temperatuur, hoe langer de ontwikkeling duurt.

Net uitgekomen kevers blijven een aantal dagen in de popkamer voordat ze zich een weg naar buiten knagen. Volwassen kevers vliegen uit van mei tot oktober, met een piek in juli. Ze vreten aan bladeren, bladstelen en de jonge bast. De kever kan goed vliegen, maar blijft meestal in de buurt van de boom waar ze is opgegroeid. Een nieuwe aantasting ontstaat dan ook meestal binnen een straal van 400 meter vanaf de plaats van eerdere aantastingen. De kevers zijn vooral actief op een zonnige dagen. Het paren begint 3 dagen na het uitvliegen. Volwassen kevers leven gemiddeld 40 dagen.

Ronde uitvlieggaten in de stam met een diameter van 9 tot 11 mm. De kartelrand van het uitvlieggat wordt veroorzaakt door het knagen van de volwassen boktor. Deze gaten bevinden zich in bomen ouder dan 2 jaar. Binnen in het gat bevindt zich

een boorgang gevuld met geknaagd houtdeeltjes. Bij *A. chinensis* kan het uitvlieggat (einde van een boorgang) ook ondergronds liggen of net boven de wortelhals, waardoor het boormeel als een 'prop' op de wortelkluif komt te liggen.

SCHADEBEELD EN SYMPTOMEN

Grote Nederlandse boktorren, zoals de populierenboktor op populier en wilg, kunnen verwarring geven doordat ze boorgangen veroorzaken van gelijke grootte als die van de *Anoplophora chinensis* Förster. Te herkennen aan:

- Ovale tot ronde knaagwond of snede van 9 tot 15 mm in diameter op tak, stam of stambasis, met eiafzetting onder de schors, waaruit de boom soms kan bloeden.
- Donkere plekken op de schors van de boom, waaronder zich boorgangen met een doorsnede tot 3 cm bevinden. Soms uittredend boormeel.
- Slechte bladstand van de boom vanwege verstoring van de watertoevoer door de vele boorgangen. Larven van *Anoplophora chinensis* Förster kunnen ook wortels aantasten. Larven van *Anoplophora glabripennis* Motschulsky tasten alleen bovengrondse delen aan.
- Afgestorven takken ten gevolge van larvenvraat onder de bast.
- Blad-, twijg- en schilvraat aan jonge takken veroorzaakt door de volwassen kever.

Foto's: PD

Aantasting aan de onderkant van de stam door de larven van *Anoplophora chinensis* Förster.

HERKENNING

Het ei van de aziatische boktor is crèmewit, langwerpig en 5 tot 7 mm lang. Naarmate het ei dichtert komt bij het moment van uitkomen, wordt het donkerder van kleur. De larve is pootloos, crèmekleurig en heeft een bruine kop. De lengte is 2 tot 5 cm, het lichaam is aan de voorkant het breedst en loopt taps toe. De pop is eveneens crèmekleurig en wordt omhuld door een cocon van houtdeeltjes. De kever is zwart, zijn dekschilden zijn glimmend zwart met ongeveer 20 onregelmatig verdeelde witte vlekken, 12 mm breed en maximaal 5 cm lang. De voelsprietten van het vrouwtje zijn 1,3 en die van het mannetje tot 2,5 keer zo lang als de lengte van de kever zelf en zijn zwart/wit gestreept. De poten zijn blauwachtig. Vrouwtjes zijn groter dan mannetjes en de kevers kunnen een piepend geluid maken als ze verstoord worden.

OPSPORING GEZOCHT

De Plantenziektenkundige Dienst wil vestiging in Nederland van deze Aziatische boktorren *Anoplophora* spp. voorkomen. Om na te gaan of één van deze boktorren zich vestigt, zijn waarnemingen onmisbaar. Geef uw waarnemingen door aan het KAD of de PD, voorzien van naam, adres, datum, aantal exemplaren, plantensoort en omschrijving van de vindplaats. Denkt u één van deze *Anoplophora* kevers, poppen of larven aan te treffen, neemt u dan direct contact op met de PD, zodat met zekerheid kan worden vastgesteld of het inderdaad om een van deze twee schadelijke boktorren gaat.

Vraat aan de bast van takken door de *Anoplophora malasiaca* Förster-kever.

Brigitta Wessels-Berk, jr. specialist Coleoptera, afdeling Diagnostiek, discipline Entomologie PD, Wageningen. Tel: (0317) 49 68 35 / 49 69 11